

Pædagogisk læreplan for

2023

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	3
Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan	4
Pædagogisk læreplan	6
Fælles pædagogisk grundlag	7
Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	8
Pædagogisk læringsmiljø samt fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø	10
Samarbejde med forældre	12
Børn i udsatte positioner	13
Sammenhænge	15
Inddragelse af lokalsamfundet	17
De seks læreplanstemaer	18
Alsidig personlig udvikling	19
Social udvikling	20
Kommunikation og sprog	22
Krop, sanser og bevægelse	23
Natur, udeliv og science	25
Kultur, æstetik og fællesskab	27
Evalueringskultur	28

Hvem er vi?

Børnehuset Skovbakken åbnede i april 2019.

I Skovbakken går der 52 børn i alderen 0-6 år. Huset er opdelt i en vuggestue gruppe "Musvitterne" samt to børnehave grupper "Fuglekongerne" og "Skovspurve". På hver stue er der tilknyttet to pædagoger samt en pædagogmedhjælper. Derudover er der en pædagogmedhjælper "flyveren" der deler sine timer på alle tre stuer.

Selvom huset har en fysisk stueopdeling er vi, i dagligdagen, meget sammen på tværs af stuerne. Alle børn, forældre og medarbejdere kender derfor hinanden godt.

Vi har frokostordning for både vuggestue samt børnehave børn. I køkkenet arbejder økonomaen fokuseret på, at minimere vores madspild samt fastholde den nuværende økologiprocent på 95. I madlavningen bruger hun også afgrøderne fra vores køkken- og frugthave.

Alle stuer har direkte adgang fra deres garderober ud til vores store fælles legeplads. Her er bl.a. bålplads, køkkenhave, frugt træer og bær buske. Legepladsen byder på mange grønne og "stille" områder hvor der er mulighed for udforskning samt fordybelse. Der er også rig mulighed for fysisk udfoldelse på cykelbanen, boldbanen, samt på vores kæmpe bakke/bjerg med stubbe hop og rutsjebane.

I skovbakken arbejder vi struktureret ud fra et årstidshjul som tager udgangspunkt i vores natur, udeliv og science profil. Vi vil gerne give børnene gode muligheder for at udvikle sig til mennesker med stort kendskab til, og respekt for, sig selv, deres omverden, og særligt naturen omkring dem. Et kendskab til naturen gør, at børnene nemmere føler ansvar for naturen, og kan på sigt motivere til bæredygtighed.

I Skovbakken arbejder vi med natur og science ved, at følge og støtte op om børnenes nysgerrighed. Vi lader børnene undersøge og eksperimenter både på egen hånd, og sammen med de voksne. Udover alle de spontant opståede science oplevelser og aktiviteter der forekommer i løbet af dagen, er vores pædagogiske tilgang generelt, at være eksperimenterende sammen med børnene- Vi er nysgerrige og forundrede sammen.

Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan

På baggrund af oplæg fra dagtilbudsleder og faglige fyrtårne, har både medarbejdere og forældrebestyrelsen drøftet analysen af den seneste periodes PEF, som er vores planlægnings- og evaluerings redskab i Furesø samt anden pædagogisk dokumentation. Det har givet anledning til justering af læreplanen. De retningsgivende refleksioner er opdaterede og der er beskrevet nye eksempler på den pædagogiske praksis ind i den pædagogiske læreplan.

Ud fra analysen og drøftelserne har dagtilbudsleder konkluderet følgende om børns oplevelser og hvordan det pædagogiske læringsmiljø indfrier vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag.

Opsamling fra Skovbakken:

Vores første pædagogiske læreplan blev udarbejdet i 2020.

Vi har, i den mellemliggende periode, gennemgået mange fælles PEF processer omhandlende emner fra det pædagogiske grundlag samt konkrete aktiviteter der tager udgangspunkt i alle læreplanstemaerne. Begge dele er foregået struktureret gennem vores årstidshjul.

At samle selve essensen af så mange analyser, refleksioner samt evalueringer til en kort opsamling, har været en udfordring for os. Vi har i denne opsamling derfor udelukkende valgt, at fokusere på den data der udspringer fra resultatet af en PEF proces. I denne proces var vi, i fællesskab, undersøgende på hvordan vores pædagogiske tilgang, samt tilrettelæggelsen og organiseringen af vores læringsmiljø tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners udvikling, læring og dannelse. Selve PEF processen foregik i perioden fra 01.08.22-01.01.23.

Vi giver herigennem et indblik i hvilken type data vi får ud af vores systematiske analyseringer og evalueringer- hvilket i sidste ende er med til at tydeliggøre hvordan vi indfrier vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag.

Børns oplevelser og børns perspektiver:

I evalueringen af vores fælles PEF med fokus på børn i udsatte positioner, samt analysen af alle de dertilhørende praksisfortællinger (se eksempler på side 14-15), har vi tolket børns oplevelser og perspektiver som følgende:

- Når jeg er blevet forberedt på hvad jeg skal lave, så har jeg mere overskud/lyst til at deltage.
- Når den voksne er tæt ved mig føler jeg mig tryk.
- Jeg oplever at de voksne gerne vil hjælpe mig.
- Jeg får lov til at kigge på indtil jeg er klar til at deltage.
- Jeg har venner, og jeg kan deltage i leg- hvis det bliver svært så hjælper de voksne mig.
- Jeg ved hvordan jeg kan hjælpe mine venner, og jeg gør det hvis jeg kan.
- Når jeg er optaget af noget oplever jeg, at de voksne lader mig være fordybet i dette.

Hvordan har vi indfriet vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag:

Vi valgte en fælles PEF proces for at skabe fælles forståelse for hvordan vores pædagogiske tilgang, samt tilrettelæggelsen og organiseringen af vores læringsmiljø bedst tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners udvikling, læring og dannelse.

Vi ville gennem den fælles PEF sikre os, at læringsmiljøet i Skovbakken tilbyder alle børn:

- At kunne deltage
- At blive tilpas udfordret
- At opleve mestring

Gennem analysen af vores praksisfortællinger, så vi en tydelig rød tråd i vores pædagogiske tilgang, her særligt med blikket på "børn i udsatte positioner".

Nedenstående punkter er fra evalueringen af vores praksisfortællinger.

1. Vi ser mange eksempler hvor pædagoger justerer sin praksis samt rammen, så et barn i en udsat position oplever mestring, deltagelse samt at kunne bidrage til fællesskabet.
2. Vi oplever pædagoger der er bevidste om stemmeleje/mimik, ordvalg og kropsholdning.
3. Vi oplever pædagoger der sætter stemning samt afstemmer løbende.
4. Vi oplever pædagoger der giver sig tid til det enkelte barns individuelle behov for guidning.
5. Vi ser at vi arbejder fokuseret med guidning gennem hele dagen.
6. Vi oplever at pædagogerne er opmærksomme på, at kravtilpasse hensigtsmæssigt ift. barnets nærmeste udviklings zone, og har ydermere et blik for barnets dagsform.

Vi blev gennem analyse og evalueringsprocessen bevidste om, at vi har behov for at tydeliggøre hvad vi mener med guidning- så både læsere af vores PEF samt læreplan forstår indholdet af begrebet ydermere til oplæring af nye medarbejdere.

Vi har derfor formuleret følgende ift. Guidning:

Guidning skal forstås som en verbal sprogliggørelse, visuel læring samt auditiv læring.

Guidning er hensigtsmæssige metoder/ anvisninger hvor vi voksne anvender os selv fysisk og mentalt- hvorpå vi hjælper barnet til at begå sig i fællesskaber samt forberede sig på hverdagens rutiner og aktiviteter.

I vores pædagogiske læreplan skrev vi 2020 :

"I Skovbakken er vi bevidste om, at alle børn kan have perioder, af kortere eller længere varighed, hvor de befinder sig i en udsat position. Vi har fokus på alle børns trivsel, og vægter en tæt dialog med forældrene. Vi anerkender forældrenes kendskab om deres eget barn, og inddrager det aktivt i arbejdet med barnets trivsel. Dette gør vi både gennem en løbende daglig dialog samt ved forældresamtaler. I Skovbakken ved vi, at barnet mere end dets handlinger, og vi anerkender alle børn for hvem de er. Vi har stor opmærksomhed på, at læringsmiljøet tilpasses barnets individuelle behov og ikke omvendt. Vi indretter rutiner, aktiviteter og børnenes frie lege så alle børn og især børn i udsatte positioner kan bidrage/deltage i aktiviteterne. F.eks. laver vi legegrupper, vælger aktiviteter efter interesser, sørge for at de voksne er aktivt deltagende i legen og her støtter op så barnet kan deltage. Vi giver f.eks. barnet en rolle der skaber tilknytning og betydning i fællesskabet f.eks. som borddækker til frokost eller en

hjælperolle i forhold til andre børn. At blive en del af et fællesskab er vigtigt, og vi kigger ofte efter venskaber på tværs i legegrupper/ stuer. I Skovbakken arbejder vi generelt med en stor fleksibilitet ift. alle aktiviteter, og vi arbejder ofte i små grupper- her med fokus på et fælles tredje”.

På baggrund af ovenstående, og dette sammenholdt med vores øvrige data fra den fælles PEF konkluderer vi, at vi har indfriet vores arbejde med det pædagogiske grundlag samt læreplanen. Når det pædagogiske læringsmiljø tilrettelægges samt organiseres som beskrevet- tilgodeser og understøtter det børn i udsatte positioners trivsel, udvikling, læring og dannelse. Dette underordnet hvilket læringstema vi vælger at arbejde med.

Tilgangen til evaluering af hele vores læreplan er den samme som ovenstående eksempel. Vi har været alle områder af det pædagogiske grundlag igennem + samtlige læreplans temaer.

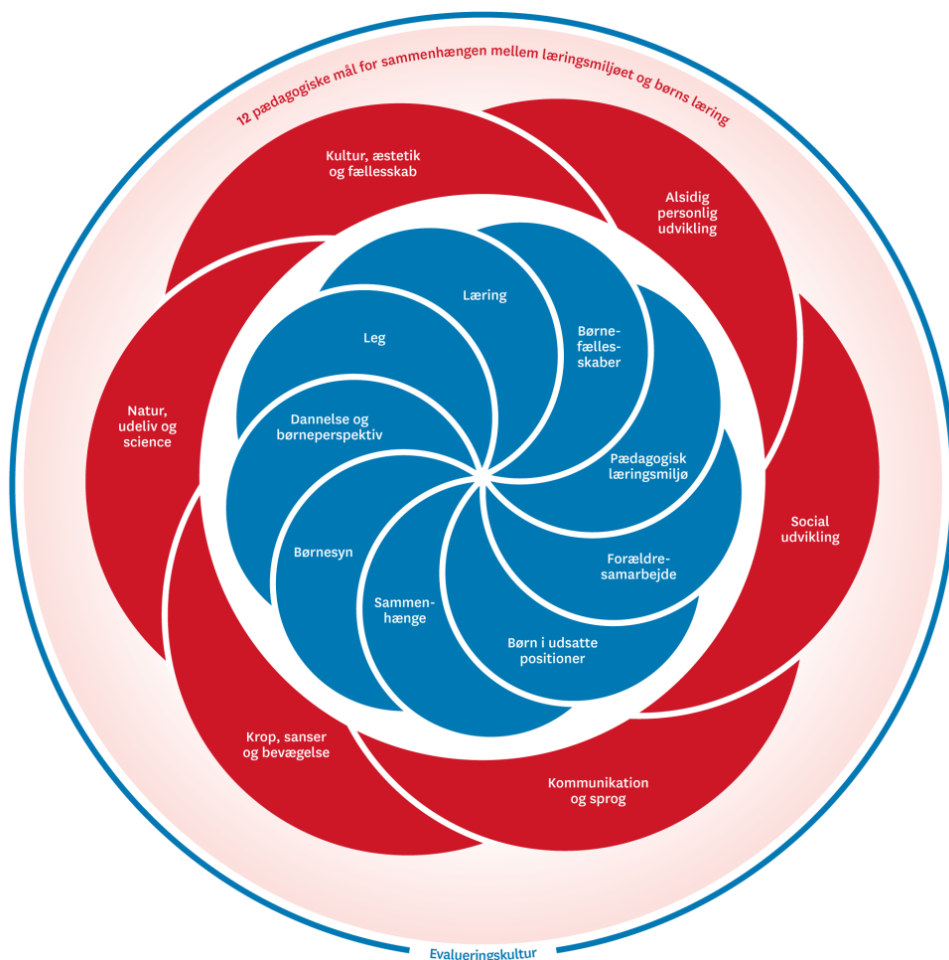
Pædagogisk læreplan

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold.

Læreplanen er et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde. Børnenes perspektiv og børnefællesskabet skal inddrages og læreplanen skal tage højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, det blå centrum i ”blomsten” samt de seks læreplanstemaer, de røde kronblade på ”blomsten” og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Dagtilbudslederen har ansvaret for at udvikle den omkransende evalueringskultur.

Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

De centrale elementer i den styrkede læreplan er:

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.

- ❖ Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- ❖ Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- ❖ Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- ❖ Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14).

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Barnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for.

Furesø kommunes [Børne- og ungepolitik](#) beskriver de overordnede rammer for:

- Demokrati & Medborgerskab
- Læring & Læringsmiljøer
- Fællesskab & Inklusion
- Forældre & Forældresamarbejde
- Faglig indsats & Sammenhænge
- Den generelle forbyggende indsats

Dannelse og børneperspektiv. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Børn i dagtilbud skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Furesø Kommune beskriver i det fælles lærings- og dannelsessyn hvordan vi forstår begrebet dannelse og hvordan vi skaber dannelsesmuligheder for børn i dagtilbud, vi siger det kort: "at blive til nogen i små og store fællesskaber". [Fælles lærings- og dannelsessyn](#). Dannelsesperspektivet kobler sig til læringsbegrebet og beskriver samspillet mellem barn og dets verden.

Leg. Leg har en værdi i sig selv. Leg er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutiner.

I **Furesø Kommunes** fælles lærings- og dannelsessyn beskrives hvordan læring har fokus på de mangfoldige kompetencer børn tilegner sig; personlige, sociale og faglige. I **Furesø Kommune** vægter vi tre kendetegn for hvad børns udbytte sigter på: engagerede og deltagende; innovative og fejlmodige og ansvarlige og klimabevidste. Vi har fokus på børns progression og på deres nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende og alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende i en balance mellem individ og fællesskab.

Center for Dagtilbud, Skole og Forebyggelse vægter for 0 – 18 års området:

- 1 vision: Alle børn og unge skal trives, udvikle sig og lære ud fra deres individuelle forudsætninger, som en del af sociale fællesskaber – så de bliver livsduelige og får en ungdomsuddannelse.
- 2 grundsyn: En bred fælles forståelse af læring og dannelse som: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”.
- 3 målsætninger: fællesskaber; læring og rammer der understøtter.
- 4 principper: resourcesyn; udgangspunkt i kontekst; børn og familier skal mødes med en samlet plan samt at stærke fagligheder styrker tværfagligheden.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

I skovbakken er de voksne bevidste om, at en kollegas spontane tilpasninger f.eks. under en aktivitet, altid har sit udspring i børnenes behov/initiativer i situationen. På baggrund af dette, har de voksne en klar indbyrdes forståelse for, og giver derfor opbakning til, hinandens initiativer.

Samspillet mellem de voksne og børnene er således præget af, at de voksne er nysgerrige på alle børns initiativer samt, at de voksne er fleksible i forhold til at ændre retning. Herigennem får børnene mulighed for, at mærke deres egen indflydelse. De støttes i, og motiveres til, at fortsætte samt til at prøve nye ting- og herigennem opnå ny læring. Denne støtte er med til at udvikle børnenes drivkraft og fejlmodighed.

De voksne er bevidste om, at legen er det sted hvor børnenes muligheder for at dannes/ finde sig selv/blive til nogen og prøve sig selv af i fællesskabet, er størst. Det er i legen børn tager størst chancer og tør være mere fejlmodige. De voksne værdsætter derfor børnenes egen initierede lege og beskytter /beriger legen løbende og efter behov.

Formiddag i vuggestuen

Børnene har netop spist formiddagsmad. De yngste er blevet puttet, og der er nu fire børn (mellem 15 mdr. og 26 mdr.) tilbage på stuen.

Lasse er stadig ved at vænne sig til at være i vuggestue, og har endnu ikke meget erfaring med at indgå i det sociale fælleskab børnene imellem. Lasse går lidt hvileløst rundt på stuen og smågræder indimellem. Sofie og Alma leger hver for sig men er begge glade. De voksne har erfaret at Lasse har været gladere når de har været på legepladsen, og havde derfor planlagt at gå derud. De observerer nu at Sofie begynder at løbe frem og tilbage mellem de to rum på stuen. Hun griner og har det sjovt mens hun kigger efter de andre. Efter lidt tid følger Alma med og de to piger griner nu højlydt. Pludseligt bliver Lasse grebet af pigernes leg og begynder at løbe med. Efter kort tid griner han lige så meget som pigerne. Det er tydeligt at de nu har fundet hinanden i legen. De voksne bliver hurtigt enige om at blive på stuen og lade legen fortsætte. De stiller hule og tunnel frem og børnene kravler ind og ud af hule og tunnel i lang tid. Sofie går foran i legen men er opmærksom på at få de andre med. Alma og Lasse følger trop. Efterfølgende leger de tre sammen resten af dagen og Lasse er glad. De voksne er opmærksomme på legens effekt på Lasses trivsel og sørger for at give plads til lignende lege efterfølgende. Børnene leger ofte sammen herefter og Lasse er tydeligt gladere i hverdagen.

Frokost i børnehaven

Nyt eksempel er på vej

Pædagogisk læringsmiljø samt fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø

Dagtilbud skal hele dagen etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22 -23 og s. 30)

Furesø Kommunes dagtilbud har beskrevet tre læringsrum, hvor vi tænker læring for og med børnene:

- **Rutiner:** fx aflevering og afhentning, af- og påklædning i garderobe og badeværelse, måltider og sove/hvilestunder.

- **Vokseninitierede aktiviteter:** planlagte eller spontane; fx ture, samlinger, rytmik, kreative forløb og sneboldskampe.
- **Børnekulturen:** Det, der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentligt element samt de aktiviteter som børnene initierer.

Voksenpositioner: Med fokus på det enkelte barn og børnegruppen som helhed, tages der bevidste valg i måden, der organiseres på. De pædagogiske medarbejdere vurderer hele tiden hvornår de skal **gå foran** børnene, **ved siden af** børnene eller **bagved** børnene, afhængig af barnet, situationen og konteksten.

Dagtilbud arbejder med børns læring over hele dagen og ofte med mange af de 6 læreplanstemaer og elementer fra det pædagogiske grundlag i spil på samme tid. Læring må også ses på tværs af læreplanstemaerne: vedholdenhed overfor vanskeligheder, evne til fokusering og koncentration, evne til at samtænke viden og erfaringer og koble på tværs af kontekster, evne til at opsøge relevant hjælp samt at kunne skifte mening og se andres perspektiver; **metalæring**. At blive opmærksom på, hvordan man lærer bedst, foretrukne **læringsstrategi**, sker i alle hverdagslivets situationer. Er det fx ved at øve sig igen og igen, at få instruktion og forklaring af andre eller at se hvordan andre gør og selv prøve, når man er klar.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Indholdet i denne læreplan svarer uddybende på dette spørgsmål.

Fortælling fra vuggestuen

Ida (1 år) sidder ved bordet til frokost. Hun hælder vand op i koppen og hælder lidt ved siden af.

Ida klasker hånden ned i vandet, og vandet sprøjter op. Hun prøver igen nogle gange, og kommer så i tanke om koppen med vand. Hun tager koppen op og begynder at lave bobler ned i vandet. Et par af de andre børn ved bordet bobler også med og de griner nu sammen.

De fortsætter lidt, og den voksne begynder også at lave bobler og grine.

Efter lidt tid spørger den voksne Ida om hun vil have mere mad. Det vil Ida godt, og hun begynder igen at spise.

Fortælling fra børnehaven

Nyt eksempel er på vej

Samarbejde med forældre

Dagtilbud skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24)

Forældresamarbejde sker i mange fora:

- Samarbejder med fokus på forældrenes eget barn, dialoger i hverdagen, forældresamtaler.
- Samarbejder omkring børns hverdag og læring, fx ved formidling ved udstillinger i AULA eller i dagtilbuddet
- Forældremøder for hele dagtilbuddet eller mindre grupper af forældre.
- Arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, fællesspisning

Det enkelte dagtilbud skal anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen. Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet.

Alle forældre er forskellige, det er dagtilbuddets ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet differentieret og baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Forældresamarbejder skal være tillidsfuldt og konstruktivt.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Skovbakken lægger vi stor vægt på, at indgå i et ligeværdigt, tillidsfuldt og differentieret samarbejde med alle forældre. Vi er bevidste om, at alle familier er forskellige, og vi er derfor opmærksomme på, at tage os tid til at lære den enkelte familie at kende. Vi har særligt fokus på støtte til de familier der i kortere eller længere tid er i en udsat position.

Vi ser alle forældre som en vigtig ressource ift. at få skabt en sammenhæng mellem dagtilbud og hjem-både ift. Deres eget barn samt ift. Den øvrige børnegruppe. Vi opfordrer derfor ofte til legeaftaler så vi, i samarbejde, kan understøtte de spirende legerelationer og kommende venskaber. Vi værdsætter og bruger aktivt forældrene viden om deres barn til, at få en større indsigt i det enkelte barns behov samt trivsel og udvikling.

Vi er i løbende dialog med alle forældre om deres barns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Vi værdsætter og prioriterer derfor den daglige dialog med forældrene, men vi er samtidig bevidste om, at en længere dialog i ydre tiderne- hvor der afleveres og hentes, ofte ikke er en mulighed. Derfor vender vi meget gerne tilbage i løbet af dagen, med et telefon opkald- eller vi aftaler et tidspunkt hvor vi kan mødes til en længere dialog. Ud over dette tilbyder vi en samtale ca. 3 måneder efter barnets start i Skovbakken, og inden overgangen til børnehaven samt FFO. Vi er bevidste om, at der kan opstå behov for samtaler på andre tidspunkter, og vi prioriterer derfor at holde dem efter behov.

I Skovbakken ønsker vi gennem forskellige forældrearrangementer, at understøtte det gode samarbejde forældrene imellem. Her er forældrebestyrelsen aktivt deltagende både ift. Hvilken form arrangementet skal have samt i forberedelserne. Indtil videre har vi holdt en sommerfest, blomstens dag, forældre Kaffe og julefest. Til forældre kaffen og til julefesten har vi, på bestyrelsens opfordring, haft kreative værksteder, hvor forældre og børn sammen kunne udfolde sig. Vi har værdsat denne opfordring fra bestyrelsen- da den kreative aktivitet var et fælles tredje- hvor igennem der kunne skabes relationer. Bestyrelsen står ydermere for at arrangere legeplads dage i weekenderne.

I Skovbakken har vi et årligt forældremøde, hvor vi også afholder valg til forældrebestyrelsen. Mødet er af stor værdi hos os, både ift. at få fortalt om de overordnede tiltag i Skovbakken, men også i forhold til at have en fokuseret stuevis dialog mellem forældre og medarbejdere. Det er her vi i fællesskab kan gå i dybden med vores fælles mål for børnegruppens trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Vi bruger Aula til den overordnede kommunikation mellem forældrene og os. I det daglige bruger vi Aula til, at dele vores viden om barnets/børnegruppens trivsel, udvikling, læring og dannelse- her gennem tekst og billeder.

Eksempler på ovenstående refleksion:

Fortælling fra vuggestuen

Nyt eksempel er på vej

Fortælling fra børnehaven:

Nyt eksempel er på vej

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud skal reflektere over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Børn i udsatte positioner kan fx være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Furesø Kommune har opmærksomhed på børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal opleve sig som betydningsfulde og bidragende i fællesskaber og opleve at de har deltagelsesmuligheder. For at sikre dette anvender vi fælles redskaber og metoder.

Furesø Kommunes dagtilbud benytter en model for **Tidlig opsporing**, der systematiserer trivselsarbejdet og har særligt fokus på forældreinddragelse og det tværfaglige samarbejde. Formålet med trivselsvurderinger er tidligt at få øje på børn, der befinder sig i udsatte positioner og som ikke synes at trives i deres hverdag. Hvis et barn ikke trives, inviteres forældrene til dialog, hvor man sammen vurderer hvordan trivslen kan

forbedres og hvordan dagtilbud og hjemmet kan justere, for bedre at kunne understøtte børnenes trivsel og udvikling.

Pædagogiske Arbejdsprocesser Furesø, PAF, en analysemodel og en fælles referenceramme for arbejdet med inklusion, kan anvendes for bedre at kunne få øje for sammenhængen mellem et barns trivsel og det pædagogiske læringsmiljø barnet indgår i.

I forhold til det enkelte barn beskrives indsatsen som:

- en **generel indsats**, den indsats, som alle børn behøver for at trives, udvikles, lære og dannes
- en **fokuseret indsats**, der er målrettet og af kortere varighed
- en **særlig indsats**, af længere varighed og involverer ofte fagpersoner udenfor dagtilbuddet, fx logopæd, fysioterapeut, psykolog

Dagtilbud har mulighed for at få faglige sparring af et tværfagligt team.

Howdan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Skovbakken er vi bevidste om, at alle børn kan have perioder, af kortere eller længere varighed, hvor de befinder sig i en udsat position. Vi har fokus på alle børns trivsel, og vægter en tæt dialog med forældrene. Vi anerkender forældrenes kendskab om deres eget barn, og inddrager det aktivt i arbejdet med barnets trivsel. Dette gør vi både gennem en løbende daglig dialog samt ved forældresamtaler.

I Skovbakken ved vi, at barnet mere end dets handlinger, og vi anerkender alle børn for hvem de er. Vi har stor opmærksomhed på, at læringsmiljøet tilpasses barnets individuelle behov og ikke omvendt. Vi indretter rutiner, aktiviteter og børnenes frie lege så alle børn og især børn i udsatte positioner kan bidrage/deltage i aktiviteterne. F.eks. laver vi legegrupper, vælger aktiviteter efter interesser, sørge for at de voksne er aktivt deltagende i legen og her støtter op så barnet kan deltage. Vi giver f.eks. barnet en rolle der skaber tilknytning og betydning i fællesskabet f.eks. som borddækker til frokost eller en hjælperolle i forhold til andre børn. At blive en del af et fællesskab er vigtigt, og vi kigger ofte efter venskaber på tværs i legegrupper/ stuer. I Skovbakken arbejder vi generelt med en stor fleksibilitet ift. alle aktiviteter, og vi arbejder ofte i små grupper- her med fokus på et fælles tredje.

Eksempler på ovenstående refleksion:

Fortælling fra Vuggestuen

Anna på 1,5 år søger oftest de voksnes selskab frem for de andre børn. Hun bliver nemt utryk, når flere af de jævnaldrende nærmer sig.

Hun er stille og smilende sammen med voksne, iagttager meget, leger for sig selv, trækker sig hurtigt, når andre børn fx vil sidde ved siden af hende i legebilen eller græder meget højlydt.

Vi har haft held med at få hende med i lege i dukkekrogen sammen med 1-2 andre børn, og så længe den voksne deltager er hun glad og "på", snakker og giver dukken mad m.m. Men hvis den voksne forlader legen, så går hun også væk.

En formiddag leger/synger vi (pæd og 3-4 børn) "ælte-franskbrød-sangen", som er en slags massageleg, hvor et barn ligger på maven på madrassen og forsigtigt bliver berørt på ryggen af de andre børn og den voksne(æltet, klappet, penslet, bagt). Anna kommer til og står og ser på. Da jeg kigger på hende smiler hun bredt, men siger ikke noget. Da jeg spørger, om hun vil prøve, nikker hun og lægger sig ned på madrassen. De andre børn der "ælder franskbrød" på hende, får vist, at man skal gøre det forsigtigt, og at vi stille og roligt må klappe på Anna. Da sangen er slut, sætter Anna sig op, stadig smilende. Og da Anton lægger sig på madrassen, hjælper hun med at "bage" Anton. Da sanglegen er slut, går Anna til bilbanen på væggen og leger med bilerne sammen med Anton.

Det er tydeligt, at Anna har stor gavn af voksenstyret leg i små grupper, og at hun har brug for det mange gange endnu, inden hun "kan selv"

Fortælling fra Vuggestuen

Emil (1,5 år) forsøger at kramme et andet barn bagfra, barnet mister balancen og vælter. Nu sætter Emil sig ovenpå barnet. Det kan det andet barn ikke lide og prøver nu at komme væk/begynder at græde lidt. Emil begynder nu at rive det andet barn i håret.

Den voksne tolker Emils handling som et forsøg på, at komme i kontakt med det andet barn, og hjælper ved at vise Emil hvordan man krammer forfra. Den voksne finder nu to hoppe heste så de to børn kan hoppe sammen. De hopper nu og griner til hinanden. Legen udvikler sig til, at de vælter ned fra hesten på madrassen- samtidig med at de griner. Legen fortsætter på den måde i flere omgange.

Fortælling fra børnehaven

På legepladsen blev der bygget en stor bane, noget man skulle kravle under/over, gå på line, hoppe fa et til et andet, samt balancere.

Benjamin på 3 år, var et af de børn, som stod og kiggede på børnene, som deltog. Den voksne som, havde byggede banen, satte børnene i gang, anviste og italesatte, hvordan man skulle gennemføre banen. Den voksne fik øje på Benjamin, som fulgte nysgerrigt med. Efter noget tid, og flere opfordringer, forsøgte Benjamin, med tæt guidning, fra den voksne, at gennemføre banen. Dette lykkedes, og drengens kropssprog og ansigtsmimik, kunne tolkes som livsmodig, glæde, succes, selvtillid samt høj selvværds følelse. Han fortsatte adskillige gange.

Sammenhænge

Dagtilbud tilrettelægger et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til o-klasse. At skabe sammenhæng kan fx handle om at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. At det pædagogiske læringsmiljø skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Furesø Kommune har fokus på at skabe sammenhænge for det enkelte barn omkring alle de overgange børn oplever. I hverdagens overgange mellem dagtilbud og hjem, i opstarten på dagtilbudslivet, overgangen mellem dagpleje eller vuggestue til børnehave, også i det integrerede dagtilbud og endelig overgangen til tidlig fritidsordning, FFO og skole.

I Furesø Kommune benyttes der ved alle børns overgange et [overgangsskema](#). I dette skema uddyber forældre og pædagogiske medarbejdere de opmærksomheder, som det vil være væsentligt, at pædagogiske medarbejdere i det nye tilbud kender til for bedst muligt at støtte det enkelte barn i at anvende sine erfaringer og kompetencer i den nye pædagogiske kontekst. Overgangsskemaet er oversat til flere sprog.

Furesø Kommune har et fælles afsæt for overgangen fra børnehave til skole, der beskriver [principper og procedurer for den gode overgang](#), herunder en overgangskanon. Overgangskanonen skal sikre, at alle børn i Furesø får fælles erfaringer og oplevelser, de kan inddrage i de nye fællesskaber, som de træder ind i ved overgangen fra børnehave til skole og FFO. Derudover indgår dagtilbud, FFO og skole lokale aftaler der understøtter børnene i overgangen og sikrer godt samarbejde mellem medarbejderne.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til FFO/skole.

Furesø Kommune har iværksat en prøvehandling hvor flere dagtilbud tager på hjemmebesøg i familier inden start i dagtilbud. Nogle steder sammen med sundhedsplejen.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til FFO og 0. klasse, herunder evt. lokale aftaler mellem dagtilbud og FFO-skole.

I skovbakken har vi et fast samarbejde med Stavnsholt skolen samt Turbodragen deres FFO ift. de kommende skolebørns overgang. Vi har faste besøgs dage hvor børnene får mulighed for, at gå på opdagelse i FFO'en sammen med en af de voksne fra børnehaven. Ydermere deltager vi gerne når skolen inviterer børnene til lejlighedsvis arrangementer som f.eks. idrætsdag, Luciaoptog og teaterforestilling.

Den voksne der har hovedansvaret for gruppen med de kommende skolebørn introducerer børnene for overgangskanonen. Her b.la. progressions cirklen- se nedenstående eksempel på brugen af denne. Vi ser arbejdet med overgangskanonen samt besøgene til FFO'en som væsentlige ift. at give børnene gode deltagelsesmuligheder når de starter i FFO/skole.

I skovbakken er vi ydermere bevidste om, at en overgang ikke udelukkende handler om forberedelsen til det nye, den handler også om afsked til det kendte. Dette markerer vi med en ganske særlig fest for gruppen med de kommende skolebørn samt de voksne fra deres stue. Børnene er med til, at forberede festen f.eks. med at lave bord pynt og planlægge hvilke aktiviteterne der skal være.

Fortælling fra arbejdet med Progressions cirklen :

Dagen før de kommende skolebørn skulle på besøg i FFO'en, talte vi til samling om hvad en FFO var. Dette gav en god snak om hvilken tanker børnene gjorde sig, og et barn italesatte stedet som " *man kan nærmest*

sige det er en skole -børnehave hvor man skal lære at gå i skole” Gennem snakken kom flere spørgsmål frem hos børnene f.eks. ”hvor skal min madkasse være?” samt ”hvor er min plads (i garderoben)?”

Den voksne tog atter spørgsmålene op inden turen gik til FFO'en den efterfølgende dag. Herigennem blev børnene opmærksomme samt forberedte på hvad de sammen skulle finde svar på når de kom der over. Under besøget var Turbodragens voksne opmærksomme på, at alle børnenes spørgsmål blev taget alvorligt og de blev alle besvaret med respekt.

Om eftermiddag over frugten sad vi og talte om hvad vi vidste før vi tog afsted og hvad vi nu vidste.

Efterfølgende note: Et af de spørgsmålene der fyldte rigtig meget under første besøg, var hvor deres garderobeplass var henne. Allerede ved næste besøg havde medarbejderne i FFOén sørget for, at der var fordelt pladser- det gav tydeligt ro og overskud i børnegruppen.

Inddragelse af lokalsamfundet

I den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idræts tilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Dagtilbud kan invitere ældre medborgere, skolebørn eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

I [Furesø Kommune](#) er der mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet, fx Skolelandbruget, Hjortøgaard, biblioteker, idrætsfaciliteter, legepladser, Musikskolen, plejehjem, museer og mange muligheder for at udnytte forskellige naturområder, skov, sø, landbrug til forskellige pædagogiske aktiviteter.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at bringe ressourcer i lokalområdet i spil.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I skovbakken bruger vi meget gerne vores lokalsamfund.

Vi besøger biblioteket, og biografen samt de omkringliggende legepladser.

Vi bruger flittigt Skolelandbruget både på egen hånd samt i forbindelse med planlagte forløb- her i samarbejde med naturvejlederen. Vi har haft et jordlod ved skolelandbruget hvor vi dyrkede alverdens afgrøder. Alt den viden vi her fik har vi draget nytte af ift. vores egne haver i Skovbakken.

Vi drager ofte til naturområderne i nærområdet samt til legepladser og vores lokale kastanjetræ. Vi har fundet ud af hvor de største vandpytter samler sig, og har fundet det lokale vandhul hvor vi har fanget frøer, småfisk og haletusser.

For at understøtte det daglige arbejde med affaldssortering planlægger vi at besøge genbrugspladsen. For derigennem at give børnene større indblik i hvor alt det affald vi sammen går og sorterer kommer hen. Derudover vil vi benytte muligheden for at kontakte Furesø Museer og høre om fortællinger/fabler/myter fra lokalområdet og efterfølgende besøge de omtalte steder.

Vi planlægger også at få kontakt til plejehjemmet solvang med henblik på at mødes med de ældre i et natur/musik projekt.

Eksempler på ovenstående refleksion:

Fortælling fra vuggestuen:

Nyt eksempel er på vej

Fortælling fra børnehaven:

Nyt eksempel er på vej

De seks læreplanstemaer

Til hvert af de seks læreplanstemaer er udarbejdet to overordnede mål. Den pædagogiske læreplan beskriver hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børn læring indenfor og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod, vedholdenhed og kompetencer til deltagelse. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

I skovbakken mødes alle børn af voksne der respekterer og værdsætter dem som de er, og som passer på dem. Det gør vi fordi vi ikke kan lade være, men også fordi vi ved det en forudsætning for udvikling, at børn har en betydningsfuld relation til de voksne. Især når det gælder den alsidige personlige udvikling – ”Jeg er god nok som jeg er”. Det starter fra det øjeblik hvor barnet træder ind ad døren om morgenen hvor barnet møder gensynslæde fra både voksne og børn.

I Skovbakken får børnene mulighed for at prøve sig selv af i mange forskellige sammenhænge så de oplever nye udfordringer. Der er naturen en stor hjælp fordi den altid er i forandring og kan udfordre /undre på forskellig vis. Derudover lægger vi vægt på at børnene udvikler et engagement og nysgerrighed for naturen. F.eks. ved at børnehavebørnene har ansvar for at passe køkkenhaven.

I Skovbakken møder børnene voksne der giver lov til, og giver tid til, at de prøver selv. De voksne guider/støtter til at være vedholdende, også hvis det bliver frustrerende, og gør børnene opmærksomme på når de lykkes med noget nyt. De voksne guider også, når børnene træder ved siden af, i stedet for at irettesætte. Børnene får anerkendt deres perspektiv og får samtidig hjælp til at forstå de andres- F.eks. i konfliktsituationer.

Læringsmiljøet i Skovbakken giver børnene følelsen af, at høre til i et forpligtende fællesskab, og giver dem mulighed for at være betydningsfulde medskabere i hverdagen. Det sker bl.a. når vi skaber deltagelsesmuligheder for alle. Det vil f.eks. sige at børnene oplever det er ok at være iagttager eller deltage på sin egen måde, og når de oplever at der bliver støttet op om deres egne initiativer. Vi lægger

også vægt på at børnene oplever leg i forskellige små grupper, så de kan prøve sig selv af i nye sociale sammenhænge. Det kan både være på tværs af grupper og alder.

Eksempler på ovenstående refleksion:

Fortælling fra vuggestuen:

Martin på 11 måneder er ny i vuggestuen, og efter en lang weekend virker han utryk ved de andre børn, og han græder når de nærmer sig.

Den voksne vil gerne give Martin en tryk 'base', og holder sig derfor hele tiden ved siden af ham, eller har ham på skødet, mens de sidder på madrassen.

Den voksne viser ham forskelligt legetøj, især bolden er interessant.

Imens holder Martin øje med den voksne, og med de andre børn. Når et af børnene 'besøger' dem på madrassen vender Martin sig straks mod den voksne og griber fat i hende.

Den voksne taler beroligende til ham og siger fx: se, det er Anton, der siger hej til dig. Da Anton så siger 'hej' igen, siger Martin også hej - et af de eneste ord, han endnu kan sige.

Da det bliver frokosttid, og børnene lidt højrøstede finder vej til bordet, begynder han at små græde. Den voksne bliver siddende med Martin på madrassen, da hun vurderer, at han ellers vil blive mere ked af det, hvis de går med til bords.

Martin leger lidt mere med bolden, mens han af og til kigger over til bordet, hvor der nu er faldet ro på.

Han pludrer og peger, og de går derefter over og sætter sig ved bordet. Martin virker tilfreds og begynder at spise og drikke.

Fortælling fra børnehaven:

Nyt eksempel er på vej

Social udvikling

Udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evne til medbestemmelse men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39 og Masteren til en styrket pædagogisk læreplan)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Social udvikling sker i løbet af hele dagen; i daglige rutiner, vokseninitierede aktiviteter og i børns selvorganiserede leg.

Igennem hele dagen har vi fokus på, at gøre børnene opmærksomme på hinanden samt på fællesskabet. F.eks. kan den voksne fortælle hvordan at barn kan hjælpe en ven med tøjet i gaderoben eller den voksne kan give et barn en hovedrolle i en aktivitet.

I skovbakken støtter vi børnene i at mestre balancen mellem at varetage egne behov og tage hensyn til andres behov. På denne måde får børnene bedre vilkår for at danne gode sociale relationer til andre. I hverdagen har vi fokus på børns egen leg samt vokseninitierede lege. Det gør vi bl.a. for at give børnene mulighed for at prøve sig selv af socialt i et sikkert miljø. I legen kan man bedre eksperimentere uden at det bliver alt for alvorligt, og det bliver dermed mere sikkert at fejle.

De voksnes rolle i legen er vigtig også når vi står på sidelinjen. Vi sætter gode rammer op for legen. F.eks. hvem og hvor mange der leger sammen og i hvilke rammer – f.eks. fysiske og tidsmæssige. Det er tanker vi gør os hver dag og som kan være aftalte/ forberedt i forvejen, men også ofte ikke kan forberedes og derfor må ske på en her og nu vurdering. De voksne er til rådighed med hjælp til legens udvikling og ift. konflikthåndtering. Det kræver at vi som voksne ved hvad der foregår i legen, så vi kan sætte ind med den rigtige støtte på det rigtige tidspunkt. Hvis det f.eks. sker for tidligt får de ikke mulighed for at få egne erfaringer. Støtte til legen kan f.eks. være guidning i hvad de andre børn viser/siger/ prøver at opnå, guidning i hvordan de kan hjælpe en ven eller guidning i forhold til barnets egne reaktioner. Vi indretter læringsmiljøerne indendørs og udendørs i små inspirerende zoner, der tilbyder forskellige legemuligheder.

I Skovbakken kender vi alle sammen hinanden- store som små. Det store fællesskab er vigtigt for det sociale liv i Skovbakken.

Eksempler på ovenstående refleksion:

Fortælling fra vuggestuen:

Det er formiddag på stuen, og alle børnene leger rundt om på stuen, imens nogle sidder på madrassen sammen med en voksen og læser bøger.

Anton på 1,3 år løber rundt på stuen imens han kigger på de andre børns aktiviteter.

Pludselig får han øje på Mikkel (2,4 år) sovebamse som ligger efterladt på gulvet.

Anton stopper op, samler bamsen op og kigger indgående på den. Derefter giver han bamsen et kærligt kram, løfter blikket og kigger sig rundt på stuen. Han får øje på Mikkel og går hen og afleverer bamsen til ham. Mikkel lyser op, tager bamsen og smiler glad til Anton, som smiler tilbage, og de to drenge står længe og ser glade ud sammen.

Fortælling fra børnehaven:

Nyt eksempel er på vej

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Læringsmiljøet skal understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. De pædagogiske medarbejdere er sproglige rollemodeller for børnene, og børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

I Skovbakken er vi bevidste om at sprog og kommunikation er vigtigt for hele barnets udvikling og tænkning. Vi ved også at det kun læres i, for børnene, meningsfulde sammenhænge og i samspil med andre. Derfor har vi ikke særlige sprogaktiviteter i Skovbakken men prioriterer god kommunikation og meningsfulde samtaler gennem hele dagen- både i rutiner, leg og vokseninitierede aktiviteter. Vi prioriterer at lege, spise og lave aktiviteter i mindre grupper fordi vi ved, at det er vigtigt med opmærksomme øjne, og nærvær fra de voksne og andre børn i kommunikationen.

Når de voksne læser bøger er det ikke bare højtlesning men en samtale i et nærværende samspil med børnene. Derudover har vi samling i børnehaven og vuggestuen hver formiddag hvor vi leger og synger sammen. I vuggestuen bruger vi konkrete og fagter til sangene så ordene i sangen giver mening for dem.

Rytmen i sange, fagtesange, rim og remser og sanglege understøtter sprogets/stavelers og sætningernes rytme, så lyde og sprogvariationer tydeliggøres, barnet

udvikler fonologisk bevidsthed (hvilket er nødvendigt for at lære at læse og skrive).

Særligt i vuggestuen er vi opmærksomme på at hjælpe barnet til at udtrykke følelser og sætter ord på barnets intentioner og hensigter f.eks. "nå du vil gerne ..." - "det kunne du ikke lide..."

Vi prioriterer legen højt. Børnene tør i højere grad at prøve nye ting af i leg. F.eks.

turtagingslege, titte bøj, lade som om leg, i vuggestuen og i børnehaven er der rim og remser på gyngen og eksperimenter med datid, nutid og abstrakte universer i rolleleg. Børn kan i øvrigt noget særligt sammen i leg fordi de er mere vedholdende og interesserede i legen end voksne.

I Skovbakken er vi opmærksomme på at forstærke og forstørre de positive fortællinger om alle Børnene. Vi hjælper børn ind i legerelationer så alle børn tør kommunikere og ser deres eget sproglige input til fælleskabet som vigtigt.

Vi tager på ture ud i den nære omverden bl.a. fordi vi ved at børn opnår mening og forståelse ved, at dele erfaringer og opleve verden sammen med andre. F.eks. en tur til skolelandbruget- her mærke kaninens blødhed og høre koen brøle. Eller ud i naturen og opleve edderkoppen kravle op ad armen.

I børnehaven er alfabetet synligt og børnenes projekter bliver udstillet med tilhørende tekst og med navne på så børnene også bliver bekendt med skriftsproget.

Derudover sørger vi for at der er tilgængelige, aldersvarende, spændende bøger som vi jævnligt udskifter på biblioteket, samt små miljøer hvor det er rart at sidde og læse en bog.

Eksempler på ovenstående refleksion:

Fortælling fra vuggestuen

Nyt eksempel er på vej

Fortælling fra børnehaven

Nyt eksempel er på vej

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

I Skovbakken er der plads til krop, sanser og bevægelse.

Vi prioriterer udelivet højt bl.a. fordi det er der børnene har allerflest muligheder for, at kunne udforske deres kropsbevidsthed og øve sig i kropsbeherskelse. kropsbeherskelse kræver at børnene har mulighed for, at øve sig med mange gentagelser. Det er derfor vigtigt, at børnene har adgang til læringsmiljøer hvor de netop kan øve sig mange timer i løbet af dagen.

Læringsmiljøet i Skovbakken er præget af at børnene så vidt muligt, og på forsvarlig vis, får lov til at prøve sig selv af. Vi har f.eks. et sted hvor børnene kan grave i jord og lave en muddergrav. Der er steder med højt græs, der er mere udfordrende at gå i gennem. Der er plads til slås og tumlelege, til at kravle op i træer og til at mærke sandet på sine bare tæer.

På Skovbakkens Legeplads er der plads til både kropslige vilde udfoldelser som at forcere bakker, hoppe i vandpytter og stille væren på steder der indbyder til ro, fordybelse og nærvær.

Skovbakkens legeplads udfordrer alle sanser her b.la. :

Taktilsansen: børnene kan f.eks. smage på forskellige ting som bær og urter. De kan lege med mudder, vand, sand og der er et meget rigt/varieret plante og dyreliv. Der er mange forskellige slags underlag at mærke på, og de kan mærke årstiderne på kroppen.

Labyrint sansen: Børnene kan f.eks. gynge, rutsje, gå i ujævnt terræn som højt græs, bakker, skovunderlag, trille ned af bakker, kravle rundt i et bjerg af grene og træstammer, gå Balancegang på sandkasse kanten. Cykle på løbecykler og alm cykler op og ned af bakker

Muskel-led sansen: Børnene kan f.eks. bære/flytte/skubbe/trække rundt på træstammer, kæppe, sten, bruge naturen som motorikbane, Grave storehuller i sandkassen eller i rigtig jord, lege slås/tumle lege, fangeleg og løbelege.

Indenfor tænker vi også i børnenes behov for udfordringer, i vuggestuen har vi f.eks. skamler/møbler der kan kravles op og ned af. Steder det er muligt at løbe, madrasser der kan tumles på. Vi danser, slår kolbøtter på madrassen og meget mere. Desuden opfordrer vi til selvhjulpethed i alle rutiner. F.eks. hælder børnene selv vand og øser mad op, og kravler selv op og ned af stole når de kan.

I skovbakken ved vi, at det er vigtigt med fleksible læringsmiljøer der griber børnenes initiativer, samt at børnene er vigtige medskabere. Hvis vi kan se at børnene har behov for, at løbe prøver vi at skabe mulighed for det.

Vi er bevidste om at de voksne i Skovbakken er rollemodeller i forhold til at danse, lege fangeleg, snurre rundt og pjaske i vandpytten.

Eksempler på ovenstående refleksion:

Fortælling fra vuggestuen:

Albert på 1.9 år er et fysisk aktivt barn, der godt kan lide at være ude.

Under zone inddelingen af legepladsen i forbindelse med Corona tiltagene kommer Albert hyppigere i konflikt med de jævnaldrende børn på den noget mindre plads, stuen er blevet tildelt. Han tager ofte de andre børns ting, og virker til at have svært ved at fordybe sig i leg.

Da der senere på sommeren åbnes op for, at vi kan være sammen på tværs af grupperne i ydertimerne, hvor der er få børn, får Albert mulighed for at komme ind på børnehave gruppens område. Han bliver glad og spotter med det samme 2 drenge, som løber op og ned ad bakkerne i bunden af legepladsen. Han begynder at følge efter dem og observerer nøje, hvad de foretager sig og kopierer derefter alt, hvad de gør. Han er fuldstændig fordybet i denne leg, og drengene lader ham følge efter uden at sige noget. Når drengene kravler op ad den store bakke, kæmper Albert sig også op, og når de løber ned, følger han efter så hurtigt, at hans små ben næsten ikke kan følge med. Da de lidt efter snupper to løbecykler og suser af sted, prøver han også kræfter med dette. Det er svært for ham at finde balancen og styre, men efter lidt tid lykkes det ham nogenlunde at komme med. De to drenge standser og smiler til Albert, og han smiler stolt tilbage.

Efterfølgende refleksion: Denne observation viste de voksne, at den nuværende "vuggestue zone" ikke tilbød passende motoriske udfordringer for hele børnegruppen, både ift. de fysiske rammer samt mulighed for inspiration fra ældre børn. For at kunne indrette et læringsmiljø der tilbyder dette, under de givne omstændigheder, ændres der på zone inddelingen så børnene i vuggestue gruppen får flere muligheder for at blive udfordret motorisk.

Fortælling fra Børnehaven:

Nyt eksempel er på vej

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44 - 45)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

I Skovbakken vil vi gerne give børnene gode muligheder for at udvikle sig til mennesker med stort kendskab til, og respekt for, sig selv, deres omverden, og særligt naturen omkring dem. Et kendskab til naturen gør, at børnene nemmere føler ansvar for naturen, og kan på sigt motivere til bæredygtighed. Mange af aktiviteterne i Skovbakken er derfor valgt med udgangspunkt i natur, udeliv og science.

I Skovbakken arbejder vi med natur og science ved, at følge og støtte op om børnenes nysgerrighed. Vi lader børnene undersøge og eksperimenter både på egen hånd, og sammen med de voksne. Udover alle de spontant opståede science oplevelser og aktiviteter der forekommer i løbet af dagen, er vores pædagogiske tilgang generelt, at være eksperimenterende sammen med børnene- Vi er nysgerrige og forundrede sammen. Vi søger herigennem at skabe meningsfulde aktiviteter for børnene, der dermed øger deres engagement. Vi stiller åbne og nysgerrige spørgsmål, og vi er åbne overfor deres fortolkning og sidestiller den med de voksnes.

På legepladsen bruger vi ofte genbrugs materialer, hvor det kan få nyt liv, i form af nye legemuligheder der bliver forvandlet dag for dag. Børnene får her mulighed for at udvikle en innovativ tankegang.

Vi synes at naturen kan så meget som vi ikke kan efterligne indenfor.

Naturen kan fungere som et legerum- f.eks. motorisk udfordrende med plads til risikofyldt leg og udvikling af fantasi og kreativitet med hjælp af naturmaterialer. Leg i naturen stimulerer børns fantasi og innovations evne fordi naturmaterialer kan fortolkes om til alt hvad fantasien tillader, og har ikke nogen i forvejen bestemt funktion som konventionelt legetøj.

Naturen kan også fungere som et oplevelsesrum- f.eks. til optankning og refleksionstid- men kan også være fascinerende og farlig. Den kan give ro/afspænding og velvære og der er højt til loftet, plads til store/vilde bevægelser.

Naturen kan fungere som eksperimentarium- f.eks. gennem en eksperimenterende og undersøgende tilgange til naturfænomener. Vi bruger f.eks. vores køkkenhave til at give børnene erfaringer med, og en spirende forståelse for, madens vej fra jord til bord samt naturfænomenernes indflydelse på deres afgrøder- har det regnet, eller er det tørvejr- skal afgrøderne vandes i dag og hvor meget skal de have?

Vi arbejder ud fra et årstidshjul, hvor vi har valgt nogle fælles overordnede natur temaer der er fælles for hele Skovbakken. Hovedformålet med dette årstidshjul er at få skabt en rød tråd gennem hele Skovbakken-

dette gennem fælles forløb der fungerer som et fælles tredje. Forløbene foregår på forskellige niveauer, her tilpasset børnenes alder samt de givne muligheder. Gennem temaerne i årstidshjulet ønsker vi, at alle, store som små i Skovbakken, på samme tid, men dog på hver sin måde, har været givet muligheden for, at zoome ind på fx edderkoppernes fantastiske univers.

Ydermere er formålet at der kan være flere udendørsaktiviteter på tværs af stuerne- hvor store og små kan blive inspireret af hinanden. Særligt i denne opdelte tid, hvor børnene mister en del af nærværet med, og læringen af de yngre/ældre, er der brug for ekstra fokus på at understøtte fællesskabsfølelsen.

Eksempler på ovenstående refleksion:

Fortælling fra vuggestuen:

Nyt eksempel er på vej

Fortælling fra børnehaven:

Nyt eksempel er på vej.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Børn og voksne i Skovbakken kommer med hver deres egen kultur hjemmefra og er dermed alle kulturbærere. Alle bidrager således til den fælles kultur i Skovbakken som derved er i evig udvikling. Kultur er ikke noget vi kan skabe alene, det opstår i samspil og i fællesskabet over hele dagen.

Børn er i forvejen sanselige og skabende- de føler/smager på ting, skaber melodier, dramatiserer i rollelege og former ting af sand- men de har også brug for voksne der er gode rollemodeller/kulturformidlere der både viser børnene nye måder at udtrykke sig på, men som også skaber rammer for, at de får mod på og frihed til at skabe selv.

De voksne i Skovbakken har forskellige æstetiske kompetencer som vi bruger aktivt, og vi videns deler samt inspirerer hinanden. I skovbakken er værdierne og kulturen præget af fejlmodighed, både i voksen og børnehøjde. Det gør at vi tør eksperimentere og prøve nye ting uden at vide på forhånd om der er noget at lære. Vi er optaget af at aktiviteterne er præget af de voksnes deltagelse og nærværd at de voksne lader sig inspirere af børnenes fascination og underen, så børnene er engagerende, frivillige og legende deltage I skovbakken er vi bevidste om at kulturoplevelser som f.eks. musik, litteratur, teater og film og skabende aktiviteter som f.eks. musik, dans billedkunst, film, drama og fortællinger kan lære børn nye sider af sig selv og lære dem at forstå og fortolke deres omverden. Det hjælper dem til at udvikle livsglæde, fantasi og kreativitet, identitet, empati, selvtillid og sociale kompetencer.

I Skovbakken lægger vi vægt på at deltage sammen med børnene i de æstetiske processer som f.eks. musik, litteratur, film og kreative aktiviteter. Vi har stort fokus på udelivet og finder også her muligheder for at være skabende i naturen.

I Skovbakken giver vi børnene mulighed for at udforske, eksperimentere og udtrykke sig på mange forskellige måder. Musik fylder meget i Skovbakken. I vuggestuen bruger vi blandt andet sangkufferter, med skiftede indhold, til morgensamlingerne, børn og voksne anvender musik instrumenter og der bliver brugt skørter og tørklæder til at udtrykke os med. Til morgensamlingerne i børnehaven har vi fokus på kropslige sange som giver barnet mulighed for at udtrykke selv gennem bevægelser. Vi inddrager instrumenter som trommer og guitar bl.a. for at understrege rytmen, pulsen og stemningen. Hver fredag holder vi fællessang for alle børnene, enten i alrummet eller på legepladsen. Herigennem oplever vi fællesskabets kraft.

Eksempler på ovenstående refleksion:

Fortælling fra vuggestuen:

Nyt eksempel er på vej

Fortælling fra børnehaven

Nyt eksempel er på vej

Evalueringskultur

Dagtilbudslederen har ansvar for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen

anvendes i løbende evalueringer, som led i en evalueringskultur, der udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Mindst hvert andet år evalueres den pædagogiske læreplan med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen offentliggøres. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Sådan beskriver Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, opgaven omkring evaluering i dagtilbud. Der bliver slået fast, at den pædagogiske dokumentation skal bruges til at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø for derigennem, at øge børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den løbende evaluering er et redskab for de pædagogiske medarbejdere og indgår i en evalueringskultur. Dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evaluering, kriterier og komplekse sammenhænge

Evaluering er et redskab der kan bidrage til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. At evaluere eller at vurdere et pædagogisk læringsmiljø kræver dialoger om hvad der er god kvalitet i læringsmiljøet og hvordan det gode pædagogiske læringsmiljø har betydning for børnene. Dialoger om kvalitet af pædagogisk praksis er vigtige og medvirker til, at gøre kriterier for evalueringer tydelige. Kvalitet forstået som hvad børnene skal have med sig og hvordan læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det understøtter bedst muligt. Disse dialoger foregår blandt de pædagogiske medarbejdere og involverer dagtilbuddets forældrebestyrelse. De pædagogiske medarbejdere tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø efter de antagelser de har om, på hvilke måder læringsmiljøet bidrager til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dialoger om pædagogisk praksis skaber mulighed for refleksion og læring om egen praksis og mulighed for at justere denne. De pædagogiske medarbejdere vil opleve sådanne dialoger som meningsfulde måder at anvende evalueringer på.

Pædagogiske medarbejdere skal træffe mange vurderinger, beslutninger og handlinger i løbet af en dag. Mange handlinger sker hurtigt og baserer sig på de pædagogiske medarbejders professionelle dømmekraft; en erfaringsbaseret fornemmelse for hvad der sker og hvad der er vigtigst. I situationen kan der altid handles anderledes og refleksion over praksis er derfor central. I nuet er der sjældent tid og rum for refleksion, drøftelser og refleksion må ske efterfølgende og skal dokumenteres, fx noteres, for at kunne indgå i en senere systematisk evaluering og kunne give støtte til forandringer af handlinger og praksis. Pædagogisk praksis udfolder sig i komplekse processer, hvor både børn og voksne har intentioner med de handlinger og interaktioner der finder sted. I pædagogisk praksis er der ikke entydighed mellem indsats og resultat; konteksten og de konkrete menneskers handlinger og beslutninger har betydning for hvad der sker i samspillet. Evalueringer af pædagogisk praksis skal kunne rumme denne kompleksitet. Når man evaluerer, sætter man særligt lys på en del af det pædagogiske læringsmiljø, velvidende at man ikke kan indfange alt det, børn oplever over hele dagen. De pædagogiske medarbejdere udvælger altså et særligt fokus for evalueringen af det pædagogiske læringsmiljø. Dette fokus beskrives i det didaktiske redskab, PEF, planlægning og evaluering i Furesø, se mere på nedenfor.

Evaluering; kultur, kompetence og kapacitet

Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. En evalueringskultur forstår vi som en sammenhængende tilgang til evaluering og praksis, hvor evalueringer bidrager til udvikling af kvaliteten af den professionelle praksis. En evalueringskultur kræver at dagtilbuddet har udviklet evalueringskapaciteter.

Evalueringskapaciteter forstået som, at arbejde reflektivt med egen evalueringspraksis med henblik på, at blive bedre til at evaluere, til at anvende og omsætte evalueringer til et løft af den pædagogiske kvalitet. Struktur og organisering af de pædagogiske medarbejders arbejde med didaktik; med planlægning, dokumentation og evaluering af pædagogisk praksis samt parathed og kompetence til sammen at reflektere over hinandens praksis og til at ændre denne, styrker en evalueringskultur. For at understøtte dagtilbuddenes arbejde med at opbygge en evalueringskultur anvender Furesø Kommune nogle fælles redskaber.

Fælles redskaber i Furesø Kommune

Furesø Kommunes dagtilbud anvender PEF som didaktisk redskab. Her planlægger, analyserer, udvikler, dokumenterer og evaluerer de pædagogiske medarbejdere igangværende pædagogiske forløb, rutinesituationer samt børnekulturen. PEF understøtter den løbende systematiske evaluering. Dokumentation der indgår i evalueringer, kan antage mange former: Interviews af børn, læringsfortællinger, fotos, børns tegninger, video, observationer, udstillinger, relations skemaer; barn-barn eller barn-voksen, logbøger eller skemaer til registrering.

Furesø Kommune understøtter arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan med Læringslaboratorier. I læringslaboratorierne mødes dagtilbudsledere og faglige fyrtårne som sammen udvikler, sparrer og henter ny inspiration og viden til det fortsatte arbejde med den pædagogiske læreplan. På læringslaboratorier sker videndeling, indhentning af ny viden og inspiration, planlægning af nye prøvehandlinger. Læringslaboratorierne veksler mellem debatter, sparring, reflektive teams og faglige input mv.

Til pædagogisk tilsyn er Furesø Kommune inspireret af KIDS, et redskab til Kvalitetsudvikling I Dagtilbud, KIDS ligger tæt op af det pædagogiske grundlag og de 12 mål der vedrører de 6 læreplanstemaer. KIDS anvendes af dagtilbud til inspiration til udvikling af kvaliteten af deres pædagogiske praksis. I de systematiske evalueringer kan dagtilbud med fordel hente inspiration i KIDS og i anbefalinger fra tilsyn.

Hverdagsevaluering, løbende systematisk evaluering og evaluering hvert 2. år

I Den styrkede læreplan er det beskrevet hvordan dagtilbud løbende skal evaluere på hvilke måder læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse samt at dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år.

Disse 3 niveauer søger vi koblet sammen, således at hverdagsevalueringer giver input til den løbende systematiske evaluering, der har PEF som omdrejningspunkt og endelig den evaluering af dagtilbuddets pædagogiske læreplan der finder sted hvert 2. år.

Tre niveauer af evalueringer, der bidrager og kvalificerer hinanden, indgår i arbejdet med læreplanen.

Hverdagevalueringer

Hverdagevalueringer er de uformelle og spontane refleksioner om evaluering som de pædagogiske medarbejdere gør sig, når de holder pause, har sovetime eller er på vej hjem fra arbejde. Disse evalueringer rummer vigtige observationer og refleksioner og kan bidrage til de løbende systematiske evalueringer af pædagogiske forløb og af det pædagogiske læringsmiljø. For at fastholde hverdagevalueringerne gør de pædagogiske medarbejdere noter ud fra spørgsmål på trykte post-its:

<ul style="list-style-type: none">• Hvad forløb godt?• Hvad blev jeg opmærksom på?• Hvilke intentioner havde børn/voksne?• Hvad fik børn/voksne ud af forløbet?
--

Løbende og systematiske evalueringer

Noter fra hverdagevalueringer indgår i de løbende og systematiske evalueringer som PEF understøtter. Rammer og struktur for de systematiske evalueringer skaber dagtilbudslederen lokalt. De systematiske evalueringer finder sted på møder hvor relevante pædagogiske medarbejdere deltager. PEF er rammen for indsamling af data og pædagogisk dokumentation og kobler hverdagevalueringer med løbende systematiske evalueringer.

PEF rummer en spørgeguide der understøtter analysen af praksis:

- Børns udbytte ifht. beskrevne mål og det pædagogiske grundlag
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Hvad viser forløbet om vores refleksioner om valg af indsatser?
- Hvad viser evalueringen af nyt, overraskende og spændende?

- Hvad har vi voksne lært?
- Hvad vil vi vide mere om?
- Hvad tager vi med til næste forløb?

Dagtilbudslederen understøtter at den systematiske evaluering anvender dialogmetoder der bringer flere perspektiver frem og som fremmer udvikling af nye forståelser og ideer.

I processen med løbende og systematiske evalueringer kan dagtilbud arbejde med flere lyttepositioner. Udpegede pædagogiske medarbejdere holder særligt øje for:

- Børneperspektiv i forløbene
- Guldkorn der rummer vigtig viden og læring
- Det der er vigtigt at formidle og dele viden omkring
- Hvilke begrænsninger eller udgrænsninger børnene møder i forløbet

De opmærksomheder som medarbejderne fra forskellige lyttepositioner får, indgår i dialogerne.

Evaluering af læreplanen hvert 2. år

Dagtilbudsloven fremhæver: at lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen af den pædagogiske læreplan hvert 2. år.

PEF samt anden pædagogisk dokumentation udgør det materiale som evalueringen foretages ud fra. Anbefalinger fra tilsynsrapporter medtænkes i evalueringen.

Processen for evalueringen er at dagtilbudsleder og medarbejdere, faglige fyrtårne laver oplæg til evalueringen og opfølgningen på arbejdet med den pædagogiske læreplan. Derefter inddrages den samlede medarbejdergruppe der kommer med input og siden skal forældrebestyrelsen inddrages i en drøftelse og har mulighed for at komme med input og forslag. Dagtilbudsleder har det endelige ansvar for den pædagogiske læreplan.

Evalueringen hvert 2. år tager form af en metaevaluering. En sammenfatning og en analyse af evalueringer fra PEF som er udarbejdet i perioden samt evt. anden pædagogisk dokumentation.

Fra disse PEF hentes informationer fra rubrikkerne:

- Refleksion 1
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Refleksion 2
- Hvad tager vi med os

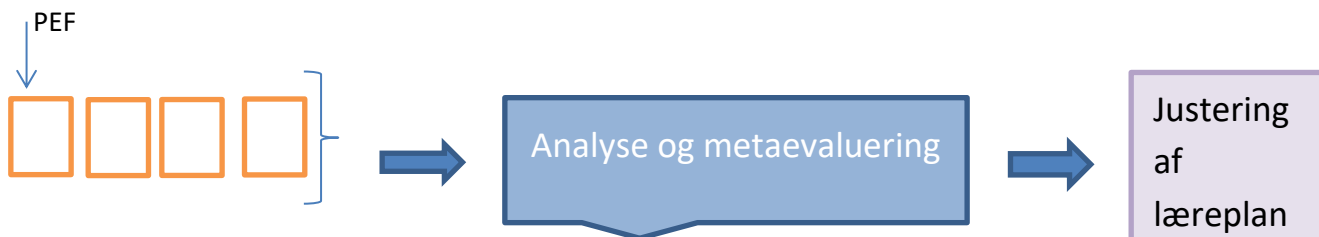
Der kigges på temaer der går på tværs: sammenhænge, tegn og mønstre eller noget der ikke er medtaget.

Vigtige spørgsmål er:

- Hvilken ny læring, erkendelse er gjort, hvor er der noget dagtilbuddet skal arbejde videre med
- Får I realiseret det pædagogiske grundlag tilstrækkeligt?

- Er jeres mål gode at evaluere på, er der forskel på mål for børn i vuggestue og børnehave?
- Har I fundet gode måder at få øje for børnenes perspektiver på?
- Er der et pædagogisk tema I har brug for at indhente mere viden omkring?
- Hvor er der noget i jeres pædagogiske læreplan I vil justere, fx korte retningsgivende refleksioner eller eksempler der bedre beskriver den pædagogiske praksis I tilbyder børnene

Oversigt over evalueringen hvert 2. år:

Hvordan vil vi sikre at hverdagsevalueringer tilfører vigtig viden til de løbende og systematiske evalueringer, af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og så børnenes udbytte?

I skovbakken er der indarbejdet en stærk "justerings kultur", det vil sige at vi hele tiden anvender vores hverdagsevalueringer til at justere vores praksis. Dette foregår ofte, og medarbejderne støtter op om hinandens justeringer, da der er tillid til at en given justering er anset nødvendig for at sikre den fortsatte sammenhæng mellem læringsmiljøet og barnets/ børnenes udbytte.

Vi inddrager også vores justeringer i de igangværende lokale PEF samt fælles PEF.

Hvordan udvikler vi evalueringskapaciteter, hvor har vi særligt behov? Og hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Ud over de mange evalueringer der opstår i dagligdagen, har vi etableret en evalueringskultur gennem vores årstidshjul.

Vi har i fællesskab udvalgt hvilket område fra det pædagogiske grundlag vi ville være undersøgende på-dette gennem fælles PEF forløb.

Vi har gennem årstidshjulet ydermere valgt konkrete emner som der arbejdes med på tværs af hele huset. FX lys/mørke, haver til maver m.m. Her har stuerne arbejdet videre på de tværgående emner gennem en lokal PEF, da hver stue følger børnenes spor og tilpasser/justerer forløb efter dette.

Der er sket en fælles afslutning samt evaluering af sådanne forløb.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi har gennem vores årstidshjul fået etableret en systematisk tilgang til evalueringen af vores læringsmiljø. Vi arbejder med fælles analyser samt efterfølgende evalueringer + stuevis lokale PEF med udgangspunkt i læreplans temaer. Alt dette er brugt til den samlede justering af vores læreplan.

Fremadrettet planlægger vi løbende at indskrive relevant data fra vores PEF ind i vores læreplan. Således at den opdateres løbende, i stedet for hvert andet år.

Vi har løbende informeret bestyrelsen om vores igangværende forløb/fokusområder fra det pædagogiske grundlag. Vi ønsker at involvere bestyrelsen mere i den løbende evaluering af læreplanen, og har derfor flere tiltag i tankerne ift. dette. F.eks. vil vi fremadrettet sende vores færdig evaluerede fælles PEF til gennem læsning af bestyrelsen inden vores bestyrelsesmøder.

Links:

Furesø Kommunes Børne- og Ungepolitik: [Børne- og ungepolitik](#)

Fortsat fremgang for Furesø, Byrådet mål for 2019 – 2020: [Fortsat fremgang](#) Vision 2030: [Vision 2030](#)

Fælles læringssyn 0 – 18 år: [Det fælles læringssyn](#)

Oplæg om dannesperspektiv til dannelsesrejsen, under udarbejdelse

Styrket pædagogisk læreplan, rammer og indhold, EMU [EMU: Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

FN's børnekonvention: [Unicef, børnekonventionen](#)

Dagtilbudsloven: [Dagtilbudsloven](#)